

**T.C. ENERJİ VE TABİİ
KAYNAKLAR BAKANLIĞI**

Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı

2017-2018

Gelişimi Özet Raporu

**ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE
ÇEVRE DAİRESİ BAŞKANLIĞI**

Planlama ve Denetim Daire Başkanlığı

MAYIS - 2019
PK - 19/1 - v1

YASAL UYARI

Raporda yayımlanan bilgilerin güncelliği, doğruluğu, güvenilirliği ve tamlığı konusunda tüm titiz çalışmalara rağmen, olabilecek hatalardan Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı (EVÇED) hiçbir taahhüt ve sorumluluk kabul etmez. Rapordaki bilgilerin yanlış kullanımı/yorumlanması sonucunda veya teknik nedenlerle siteye ulaşılamamasından ötürü doğrudan veya dolaylı bir zarar doğması halinde, EVÇED'e hiçbir borç, sorumluluk veya mükellefiyet yüklenemez.

EVÇED raporda yer alan bütün bilgileri ve tasarımı önceden bildirimde bulunmaksızın değiştirebilir veya kullanım dışı bırakabilir.

Rapor; EVÇED tarafından Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı kapsamında şeffaf, yatırımcı dostu ve öngörülebilir piyasa şartlarının sağlanması ve yürütölen çalışmalar hakkında bilgi verilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Telif hakkı ve diğer her türlü hakları EVÇED'e aittir. Rapor içerisindeki bilgiler kaynak bildirmek kaydıyla kullanılabilir.

GİRİŞ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2017-2023) 02/01/2018 tarihli ve 30289 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2017-2023 yılları arasında uygulanacak Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı kapsamında bina ve hizmetler, enerji, ulaştırma, sanayi ve teknoloji, tarım ve yatay konular olmak üzere toplam 6 kategoride tanımlanan 55 eylem ile 2023 yılında Türkiye'nin birincil enerji tüketiminin %14 azaltılması hedeflenmektedir. 2023 yılına kadar kümülatif olarak 23.9 MTEP tasarruf sağlanması ve bu tasarruf için 10.9 milyar ABD Doları yatırım yapılması öngörülmektedir. 2017 fiyatları ile 2033 yılına kadar sağlanacak kümülatif tasarruf 30.2 milyar ABD Doları olup bazı tasarrufların etkisi 2040 yılına kadar devam edecektir.

Etkili bir izleme ve değerlendirme için uygulama sürecinde kaydedilen gelişmelerin raporlanması ve hedeflerden olası sapmaların değerlendirilerek gerekli tedbirlerin zamanında alınması hedeflenmiştir. Eylemlerin izleme ve değerlendirme faaliyetleri altı aylık periyotlarla gerçekleştirilmekte olup raporlama çalışmaları için eylemlerin uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşlardan gelen bilgiler, sektör raporları, kurum istatistikleri (TÜİK verileri, enerji, karayolu ulaşımı vb.), enerji denge tablosu ve ODEX analizlerinden yararlanılmaktadır.

2018 yılında şu gelişmeler öne çıkmıştır:

- Bina ve hizmet sektöründe A ve B sınıfı Enerji Kimlik Belgesine sahip binalara teşvikler getirildi. Enerji Verimliliği Kanununda yapılan değişiklik ile kamu kurum ve kuruluşlarına, enerji tüketimlerini veya enerji giderlerini düşürmek üzere on beş yıla kadar enerji performans sözleşmeleri yapabilme imkanı sağlandı. Ayrıca, belediyelerde enerji verimliliğine odaklanmak üzere İller Bankası personel ve cihaz altyapısını tamamlayarak yetkilendirilmiş Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketi oldu.
- Sanayi sektöründe ulusal ve uluslararası yeni işbirlikleri ile proses verimliliği, enerji yönetimi, endüstriyel simbiyoz, yeşil OSB'lerin oluşturulması gibi başlıklarda çalışmalar gerçekleştirildi. Ar-Ge faaliyetlerinde kullanılacak makine, teçhizat ve ekipman alımlarına teşvikler getirildi. Verimlilik Artırıcı Projelere 2011-2018 yılları arasında 23.1 milyon TL destek ödemesi yapılarak sanayide yaklaşık 100 milyon TL'lik enerji verimliliği yatırımının gerçekleştirilmesi sağlandı. Söz konusu yatırımlarla yıllık 84 milyon TL tasarruf sağlanmaktadır.
- Elektrik üretiminde lisanssız güneş ve kojenerasyon tesisleri gibi dağıtık üretim kaynakları ülke genelinde artarak yaygınlaştı. 2017 ve 2018 yıllarında sırasıyla 2,583 MW ve 1,578 MW lisanssız güneş kuruldu; aynı dönemde toplamda 198 MW kurulu gücüne sahip kojenerasyon tesisleri yüksek verim belgesi aldı. %15 seviyelerinde olan kayıp-kaçak oranları %11.8'e kadar düşürüldü. Kamu santrallerinde verimlilik hareketi başlatan EÜAŞ, enerji verimliliği odaklı bir yapılanma ile 2023 hedefini elektrik üretim tesislerindeki verimlilikte 5 yıl içinde yıllık %1, toplamda %5 oranında artış sağlanması olarak belirledi. AB destekli projeler ile sadece elektrik şebekesinde değil aynı zamanda doğal gaz şebekesinde de enerji verimliliği çalışmalarına başlandı. Elektrik depolama ve talep tarafı katılımına yönelik mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirildi. Verimli bölgesel ısıtma ve soğutma sistemlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik ısı mevzuatı çalışmaları, fayda-maliyet analizleri ve CBS tabanlı ısı talebi haritalandırması çalışmaları yürütüldü.

- Ulaştırma sektöründe hibrit ve elektrikli araçlara yönelik düzenlemeler ve teşvikler getirildi. Belirli büyüklükteki otoparklarda elektrikli araç, bisiklet ve motosikletler için özel alanların tahsis edilmesine yönelik düzenlemeler yapıldı. Hurda teşviki ile 16 yaş ve üzerindeki araçlara 10 bin TL'ye kadar ÖTV indirimi uygulandı. Yeşil Liman Projesi ile çevre dostu limanlar yaygınlaştırıldı.
- Tarım sektöründe traktör, basınçlı sulama ve ekipman alımlarında düşük faizli krediler hayata geçirildi. Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Siirt ve Batman illerinde GAP "Sulama Pompalarında Enerji Verimliliğinin Arttırılması Pilot Projesi" başlatıldı. Kırsal Kalkınma Destekleri Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi ile Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 9,093 projeye yaklaşık 200 Milyon TL hibe verilerek 865 bin dekar alanda basınçlı sulama sistemlerinin kurulumu sağlandı. 8.2 milyon hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları gerçekleştirildi. Su ürünleri sektöründe enerji tüketim envanter çalışması yapılarak 164 adet işletme tarandı.
- Bütün bu sektörlerde enerji verimliliği çalışmalarının koordine edilmesi ve Milli Enerji ve Maden Politikası ile belirlenen hedeflere ulaşılması için Bakanlığımızda müstakil bir daire başkanlığı olarak **Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı** kuruldu. Özel sektör tarafında da kaliteli insan kaynağının geliştirilmesi amacıyla 2018 yılında 177 kişinin katıldığı eğitimlere devam edildi. 2007-2019 yılları arasında 9,523 enerji yöneticisi yetiştirildi. Enerji Verimliliği Denetim Yönetmeliği yayımlandı. İlk denetimler 2019 yılında gerçekleştirilecek.

Yapılan analizlerde ülkemizde 2017 ve 2018 yıllarında **enerji verimliliğine 1.35 milyar ABD Doları yatırım yapıldığı** ve bunun sonucunda **yaklaşık 900 bin tep enerji tasarrufu** sağlandığı hesaplanmıştır. 2018 yılına dair nihai hesaplamalar 2018 yılı enerji denge tablosunun yayımlanması akabinde tamamlanarak bir sonraki gelişim raporuna yansıtılacaktır.

Ülkemizde Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı kapsamında yürütülen enerji verimliliği çalışmaları işbu Rapor ile özetlenmiştir. Bununla birlikte, Eylem Planında 18 adet eyleme yönelik 2017-2018 döneminde planlanan aksiyonların tamamlanamadığı görülmektedir.

Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planının uygulama, koordinasyon ve izleme başlığında belirtildiği üzere işbu özet rapor şeffaf, yatırımcı dostu ve öngörülebilir piyasa şartlarının sağlanması ve yürütülen çalışmalar hakkında bilgi verilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Eylem Planında yer alan sorumlu ve ilgili kurum/kuruluşlarla olası yapılacak güncelleme ve değişiklikler bir sonraki gelişim raporuna yansıtılacaktır.

2018 YILINDA SEKTÖRLERDE SAĞLANAN GELİŞMELER

Yatay Konular |

- 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu uyarınca enerji tüketim bildirimini yapmakla yükümlü olan endüstriyel işletmeler, enerji yöneticisi çalıştırmakla yükümlü olan bina sahipleri ve/veya yönetimleri ile enerji yöneticisi çalıştırmakla yükümlü olan kamu kurum ve kuruluşlarının bildirimde bulunmalarını sağlayan Enver Portalının geliştirilmesi çalışmaları devam etmiştir. Bildirim yapmakla yükümlü bina ve endüstriyel işletmelerin listeleri güncellenmiş, enerji yöneticisi olmayan yükümlü bina ve endüstriyel işletmelerin enerji yöneticisi atanma ve enerji yönetim birimi kurulum durumlarının yıllık olarak güncellenmesi çalışmaları yapılmıştır.

- 2018 yılında 2 Bina Etüt Proje, 1 Sanayi Etüt Proje, 4 Enerji Yöneticisi eğitimi yapılmıştır. 177 kişi bu eğitimlere katılmıştır. Toplam sertifikalı enerji yöneticisi sayısı Mart 2019 itibarıyla 9,523'dür.
- Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) işbirliği ile enerji verimliliği yatırımlarının gerçekleştirilmesi için gereken ilave finansman desteğinin sağlanması amacıyla ulusal enerji verimliliği finans mekanizmasının geliştirilmesi konusunda bir proje hazırlanmış olup ihale aşamasındadır.
- Enerji Verimliliği Yarışmaları ile ilgili mevzuat alt yapısının oluşturulması amacıyla yarışmalara ait başvuru süreci, akış diyagramı ve yarışma kriterleri belirlenmiştir.
- Kamu kurumlarının, binalarında yapacakları enerji verimliliği iyileştirmeleri için uzun vadeli sözleşme yapabilmelerine imkân sağlayan mevzuat düzenlemesi yapılmıştır. Enerji Performans Sözleşmelerinin (EPS) kamu sektöründe uygulanabilmesi için 21/03/2018 tarihli 7103 Sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla; 18/4/2007 tarihli ve 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu'na Enerji Performans Sözleşmeleri (EPS) derç edilmiştir.
EPS mevzuat çalışmaları kapsamında Cumhurbaşkanlığı Karar Taslağı ile bununla ilişkili kamu binalarında ve hizmetlerinde EPS uygulanmasına ilişkin tebliğ, şartname ve sözleşme taslağı (ikincil mevzuat taslağı) hazırlanmıştır.
- Çimento, demir-çelik ve tekstil sektörlerine ek olarak cam, seramik ve kâğıt sektörlerinde de kıyaslama çalışmaları başlatılmıştır.
- Dünya Bankası tarafından kamu binalarında enerji verimliliği yatırımlarının finansmanı için bir proje teklif edilmiş olup bu finans kaynağının kullanılması konusunda, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Çevre Şehircilik Bakanlığı, Dünya Bankası ile taslak plan çalışmalarına başlamıştır. Bahse konu finansmanın 2019 yılı içerisinde kullanılmasına başlanması planlanmaktadır.
- Bakanlığımızın enerji verimliliğine ve çevreye verdiği öneme istinaden doğrudan ilgili Bakan Yardımcısına bağlı müstakil bir daire başkanlığı olarak Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi (EVÇED) kurulmuştur.
- IPA Enerji Verimliliğinde Kurumsal Kapasitesinin Artırılması Projesi kapsamında proje ön ve nihai değerlendirmeler yapılmış olup ihaleyi kazanan yüklenici firma ile sözleşme imzalanmıştır. Proje 2019 yılında faaliyetlerine başlayacaktır.
- Bakanlığımız tarafından enerji verimliliği konusunda genel bir kamu spotu hazırlanmış ve Ocak 2019 tarihlerinde televizyonlarda yayımlanmıştır.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından; binalarda enerji verimliliği konusunda kullanıcıları ve uygulayıcıları bilinçlendirmek, uygulamalarda standartlara uyumu arttırmak amacıyla hazırlanan kılavuz, broşür vb. dokümanlar <http://meslekihizmetler.csb.gov.tr/> internet sayfasında yayımlanmıştır.
- MEB tarafından düzenlenen ve 2738 okul yöneticisinin katıldığı, 21 hizmet içi eğitim faaliyeti kapsamında "Enerji Verimliliği ve Geri Dönüşüm" konusuna yer verilmiştir.
- Bakanlığımıza ait 23 kurum ve kuruluşun yerleşkelerinde bulunan 352 binada özel sektör tarafından 2017 yılında enerji etütlerine başlanmış ancak bu etütler, mevsimsel şartlar nedeniyle

(ısıtma sezonu) 2018 yılı ilk yarısında tamamlanmıştır. Bu etütlerden sağlanan parasal tasarruf 11.5 TEP ve yapılan yatırım ise 115,000 ABD Dolarıdır.

- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında, ihalelerde ekonomik olarak en avantajlı teklifin belirlenmesinde en düşük fiyat esası veya fiyat ile birlikte işletme ve bakım maliyeti, maliyet etkinliği, verimlilik, kalite ve teknik değerlendirme gibi fiyat dışı unsurların yanı sıra yaşam döngüsü maliyeti yaklaşımı dikkate alınarak ihale değerlendirmesi yapılabilmektedir.
- İstanbul Teknik Üniversitesi Enerji Enstitüsü ve Bakanlığımız Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi işbirliğinde “Enerji Verimliliği Yükümlülük Mekanizması Projesi” adlı TÜBİTAK proje başvurusu yapılmıştır.

Bina ve Hizmetler Sektörü |

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) ile Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) tarafından yürütülen “Kamu Binalarında Enerji Verimliliği Projesi” kapsamında, bina sektörü ile ilgili sektör ve malzeme bilgilerini içeren “Teknoloji Atlası” oluşturulması çalışmalarına başlanmıştır.
- ÇŞB Birim Fiyat Kitabına enerji verimli teknolojiler ve yenilenebilir enerji teknolojileri eklenmiştir (LED, PV, güneş kolektörleri, ısı pompaları, su soğutma kuleleri, otomatik kontrol sistemleri vb.).
- ÇŞB ile Nüfus ve Vatandaşlık İdaresi Genel Müdürlüğü (NVİGM) tarafından başlatılan Mekânsal Adres Kayıt Sistemi (MAKS) Projesinde; binaların konumu, özellikleri, geometrisi, yapı ruhsatları ve Enerji Kimlik Belgeleri (EKB) ilişkilendirilerek, coğrafi tabanlı kayıt oluşturma çalışmaları başlatılmıştır.
- MAKS sistemi ile BEP-TR 2 yazılımı entegrasyonu sağlanmış, Enerji Kimlik Belgesi (EKB) olmayan binalara yapı kullanma izin belgesi oluşturulması engellenmiştir.
- Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile BEP-TR yazılımı, adrese dayalı ve koordinatsal olarak veri tabanı oluşturacak bina bazlı enerji tüketimlerini ve tipolojilerini de içerecek şekilde güncellenerek 1 Kasım 2017 tarihi itibarıyla yürürlüğe alınmıştır.
- İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK) 2018 yılında personel ve cihaz altyapısını tamamlayarak 04/12/2018 tarihinden geçerli olmak üzere Enerji Verimliliği Danışmanlık (EVD) Şirketi olarak yetkilendirilmiştir.
- Mevcut binalarda enerji verimliliğini teşvik amacıyla Gelir Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu ve Harçlar Kanununda değişiklik yapılmıştır. 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanun uyarınca Gelir Vergisi Kanunu kapsamında; işletmeye dâhil olan gayrimenkulün iktisadi değerini artırıcı niteliği olan ısı yalıtımı ve enerji tasarrufu sağlamaya yönelik harcamalar, yapıldığı yılda doğrudan gider yazılabilmektedir.
- A ve B sınıfı enerji kimlik belgesi olan konutların dolaylı olarak desteklenmesi amacıyla Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmeliğin 12/A maddesi birinci fıkrası, 25/01/2019 tarihli ve 30666 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik değiştirilmiştir. A ve B sınıfı Enerji Kimlik Belgesine sahip binalar için kullanılacak kredi miktarlarında artış sağlanmıştır.
- Mevcut binalara EKB düzenlemek amacıyla Şubat 2019 ayı itibarı ile Türkiye genelinde toplam 73 adet firma yetkilendirilmiştir.

- Şubat 2019 ayı itibari ile EKB oluşturulan 850.000 adet binanın 130.000'i mevcut binadır.
- 23/12/2017 tarih ve 30279 sayılı Resmi Gazetede Binalar ve Yerleşmeler için Yeşil Sertifika Yönetmeliği yayınlanmıştır.
- ÇŞB tarafından Ulusal Yeşil Sertifika Sistemi (YeS-TR) yazılımına yönelik teknik şartname hazırlanmıştır.
- 01/10/2017 tarihinde yayımlanan Binalarda Enerji Performansı Ulusal Hesaplama Yöntemine Dair Tebliğ ile Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği kapsamında, referans olarak kullanılan ve minimum yasal sınıfı (C sınıfı) belirleyen "Referans Bina" şartları iyileştirilerek yeni yapılacak binaların enerji verimliliklerinin artırılması sağlanmıştır.
- Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile binalarda yapılacak enerji verimliliği uygulamalarının standartlara uygun yapılması ve ulusal ve uluslararası finans kuruluşları tarafından binalarda enerji verimliliği uygulamalarına verilen kredilerin önünün açılması sağlanmıştır. İlave olarak, taşıyıcı sistemi etkilemeyen ve enerji kimlik belgesi sınıfı en az "C" olacak şekilde yapılacak ısı yalıtımı uygulamaları ile binanın kendi ihtiyacı için yapılacak güneş kaynaklı yenilenebilir enerji sistemleri ruhsattan muaf tutulmuştur.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik enerjisi üretiminin teşvik edilmesi amacıyla 14/5/2018 tarihli ve 2018/11750 Sayılı Kararname ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu Maddesinin Birinci fıkrasının (9) numaralı bendindeki değişiklik yapılarak sahibi oldukları veya kira ile kullandıkları meskenlerde, 6446 sayılı Kanununun 14 üncü maddesi hükümlerine göre lisanssız yürütülebilecek faaliyetler kapsamında kurdukları, çatı ve cephe uygulamalı yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı ve kurulu gücü azami 10 kW olan, elektrik üretim tesisinden ürettikleri elektrik enerjisini son kaynak tedarik şirketlerine satan gerçek kişiler, gelir vergisinden muaf esnaf kapsamına alınmıştır.

Sanayi ve Teknoloji Sektörü |

- Kojenerasyon sistemlerinin sanayi sektöründe uygulanmasına yönelik 2018 yılında Bakanlığımız tarafından 74 adet kojenerasyon tesisine yüksek verim belgesi düzenlenmiştir. Bu tesislerin toplam elektrik azami çıkış gücü 285,4 MW'a ulaşmıştır.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Kredi Garanti Fonu A.Ş. (KGF A.Ş.) arasında 22/01/2018 tarihinde imzalanan protokolle yatırım projelerinin finansmanında kullanılmak üzere 15,625 Milyon TL tutarında kefalet limiti tahsis edilmiştir. Bu kapsamda, diğer yatırım projeleri gibi enerji verimliliğine ilişkin yatırımlarında anılan limitten faydalanma imkânına sahip olmuştur.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (STB) Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü, TÜBİTAK MAM Çevre ve Temiz Üretim Enstitüsü ve Boğaziçi Üniversitesi Sürdürülebilir Kalkınma ve Temiz Üretim Merkezi işbirliğinde yürütülecek "Ulusal Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi Veri Tabanının Geliştirilmesi" Projesi Şubat 2018 tarihi itibarıyla başlamıştır.
- Kore Cumhuriyeti Ticaret, Sanayi ve Enerji Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız arasında 2 Nisan 2018 tarihinde "Eko-Endüstriyel Gelişme İçin Stratejik İşbirliği Protokolü" imzalanmıştır. Bu işbirliği çerçevesinde enerji ve çevre konularında kapasite artırımı ve bilgi paylaşımı gerçekleştirilecektir.

- 27 Mart 2018 tarihli "Vergi Kanunları İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" sayesinde Katma Değer Vergisi Kanunu'na (KDVK) eklenen geçici 39. madde ile Ar-Ge faaliyetlerinde kullanılacak makina ve teçhizat alımlarında KDV istisnası getirilmiştir.
- Enerji Verimliliği Kanununun 8 inci maddesinde değişiklik yapılarak Cumhurbaşkanına verimlilik artırıcı proje bedeli limitini en fazla beş katına kadar, destek oranını ise en fazla iki katına kadar artırma yetkisi verilmiştir. Ayrıca, Kanun değişikliği ile destek programına 500-1.000 TEP arası işletmeler dahil edilmiştir. Bu kapsamda 14 Mart 2019 tarihli ve 30714 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Verimlilik Artırıcı Proje Bedeli ve Destek Oranı ile Enerji Yoğunluğunun Azaltılmasına Yönelik Yapılan Gönüllü Anlaşma Destek Bedeli ve Enerji Gideri Oranı Hakkında Karar (Karar Sayısı: 819)" ile verimlilik artırıcı projelerin yatırım bedeli bir milyon Türk Lirasından beş milyon Türk Lirasına; destek oranı ise %20'den %30'a artırılmıştır.
- 2018 yılında Verimlilik Artırıcı Projeler (VAP) kapsamında, desteklenmesine karar verilen ve uygulamalarını projesinde belirtildiği şekilde tamamlayan 17 adet VAP'a yaklaşık olarak 2,24 milyon TL hibe destek ödemesi yapılmıştır. Bu projelerin toplam yatırım tutarı yaklaşık 8,96 milyon TL olarak gerçekleşirken yıllık 4.521,25 TEP enerji, 6,50 milyon TL parasal tasarruf sağlanmıştır.
- 14 Mart 2019 tarihli ve 30714 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 819 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile gönüllü anlaşmaların destek miktarı iki yüz bin TL'den bir milyon TL'ye, enerji gider oranı %20'den %30'a çıkartılmıştır.

Enerji Sektörü |

- Isı mevzuatı altyapısının oluşturulması, ısı talep haritalandırılması ve bölgesel ısıtma projeleri fayda maliyet analizlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla ETKB-Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı (EVÇED) tarafından Danimarka Enerji, Kamu Hizmetleri ve İklim Bakanlığı ve Danimarka Enerji Ajansı işbirliği ile "Düşük Karbonlu ve Verimli Isıtma ve Soğutma Projesi" yürütülmektedir. Proje kapsamında; ısı satışına olanak sağlayacak ısı piyasası oluşumu için ısı mevzuatının hazırlanması, farklı ısı teknolojilerini içeren ulusal etki analizi çalışmaları ve fayda-maliyet analizleri, ısıtma ve soğutma talep haritalandırması ve ısıtma ve soğutma talebinin 2030 yılı projeksiyonu çalışmaları hedeflenmektedir.
- ÇŞB uhdesinde Merkezi Isıtma Sistemlerinde Gider Paylaşımı Yönetmeliği Taslağı hazırlanarak ilgili paydaşlarla görüşe açılmıştır.
- EPDK tarafından doğal gaz basınç düşürme istasyonlarından elektrik üretimine ilişkin mevzuat çalışmasına başlanmıştır. ETKB koordinasyonunda yürütülen ve BOTAŞ'ın yararlanıcısı olduğu "AB destekli IPA Doğal Gaz İletiminde Enerji Verimliliği Projesi" faaliyetlerine başlamıştır.
- Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği 30.05.2018 tarihli ve 30436 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Faturalarda bulunması öngörülen bilgiler arasında günlük enerji tüketim ortalaması, ödeme bildirim tarihi itibariyle cari yıl ile bir önceki yıla ait tüketim miktarları yer almaktadır. Tüketim alışkanlıklarının analiz edilmesine yönelik bazı görevli tedarik şirketleri internet platformları üzerinden tüketicilere geçmiş 24 aya yönelik elektrik enerjisi tüketimine ilişkin verileri kWh cinsinden sunulmaya başlanmıştır.

- EPDK tarafından doğal gaz kullanan tüketicilerin faturalarında bulunması gereken asgari bilgiler doğal gaz piyasası mevzuatında (Doğal Gazın Faturalandırmaya Esas Satış Miktarının Tespiti ve Faturalandırılmasına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ) düzenlenmiştir.
- OSOS kapsamında olmayan sayaçların akıllı ölçüm sistemlerine dönüştürülmesi, akıllı sayaç altyapılarının kurulumu ve yaygınlaştırılmasına ilişkin olarak EPDK tarafından onaylı olarak Elektrik Dağıtım Hizmetleri Derneğince yürütülen Türkiye Akıllı Şebeke 2023 Vizyon ve Strateji Belirleme Danışmanlık Projesi tamamlanmış ve kapsamlı bir Kısa/Orta Dönem Akıllı Şebekeler Yol Haritası Raporu hazırlanmıştır.
- ETKB, STB, TEDAŞ, TEİAŞ, ELDER ve EMSAD tarafından oluşturulan alt çalışma grubu, AB eko-tasarım tebliğinde belirtilen kıstasları karşılayan enerji verimli transformatörlerin kullanılmasına yönelik (dağıtım şirketlerinin transformatör envanteri, yıllık satın alımlar, kurulu güçleri vb. parametreler göz önüne alınarak) fayda maliyet analizleri çalışması yapmıştır.
- Elektrik Dağıtım Şirketleri Tarafından Kurulan Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) İyileştirilmesine ve Standartlaştırılmasına Yönelik Usul ve Esasların 27 Mart 2018 tarihli 20373 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. 2019 yılından itibaren şirketlerin yükümlülüğünü tamamlaması ve trafolarla ilgili bilgilerin CBS üzerinden alınması beklenmektedir.
- Elektrik Sisteminde Yan Hizmetler Yönetmeliği kapsamında anlık talep kontrolü ve frekans kontrolü faaliyetlerine ilişkin EPDK tarafından düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.
- 2018 yılında Genel Aydınlatma Kapsamında LED Armatürlerin Kullanımına İlişkin Usul ve Esasların hazırlanmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.
- 2017 ve 2018 yıllarında sırasıyla 2,583 MW ve 1,578 MW lisanssız güneş kurulmuş; 111 MW ve 87 MW kojenerasyon tesisleri yüksek verim belgesi almıştır. Kaçak kullanımının azaltılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmüştür.
- 20 MW üstü kurulu gücü olan termik ve hidroelektrik santrallerine enerji verimliliğine yönelik olarak hazırlanan anketler gönderilmiştir. Anket çalışmasına katılan 189 adet santralin toplam kurulu gücü 44.191 MW’tır. Anketlere gelen cevaplar doğrultusunda analizler ve tespitler yapılmış ve "Termik ve Hidroelektrik Santrallerde Enerji Verimliliğinin Değerlendirilmesine Yönelik Alan Araştırması Raporu" hazırlanmıştır.
- ETKB Dış İlişkiler ve Uluslararası Projeler Genel Müdürlüğü koordinasyonunda EÜAŞ’ın faydalancısı olduğu AB destekli “IPA 2013 CS01c Enerji Üretiminde Verimliliğin Artırılması” Projesi kapsamında 14 adet hidroelektrik santralinde saha çalışmaları başlatılmıştır. Projenin hedefi, EÜAŞ’a ait belirlenmiş hidroelektrik santrallerinde enerji verimliliğini artırmak amacıyla enerji etüt çalışmalarını yapmaktır. Ayrıca, Gökçekaya ve Sarıyar HES’lerin etütlerinin yapıldığı “Hidroelektrik Üretim Santrallerinin Analizi Pilot Projesi” ve Çan Termik Santralinin etütlerinin yapıldığı “Termik Elektrik Üretim Santrallerinin Analizi Pilot Projesi” olmak üzere iki adet IPA projesi tamamlanmıştır.
- 7103 sayılı ve 21/03/2019 tarihli Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 6446 sayılı Kanun’da daha

önceden olmayan depolama ve talep tarafı katılımı faaliyetleri için şirketlerin lisans almasına gerek kalmaksızın faaliyette bulunmasının önü açılmıştır.

Ulaştırma Sektörü |

- 27 Mart 2018 tarihinde yayımlanan torba yasa kapsamında, Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede, elektrik motorlu otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtı ve benzeri taşıtlar ile elektrik motorlu motosikletlerin Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu kapsamına alınarak “Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu” tarifesindeki muadil araçların vergi tutarının %25'i oranında vergi uygulaması getirilmiştir.
- 21/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla, model yılı ilerlemiş ve yıpranmış araçların ihraç edilerek veya hurdaya ayrılarak trafikten çekilmesi ve bu araçların yerine yeni araç alımının teşvik edilmesi suretiyle, araç parkının yenilenmesi, trafik güvenliğinin artırılması, eski araçların çevreye olan zararlarının azaltılması amacıyla kamuoyunda hurda teşviki olarak bilinen düzenleme hayata geçirilmiştir.
- Elektrik piyasasında, elektrikli araçların elektrik enerjisi teminini sağladıkları şarj istasyonlarının kurulumu ve işletilmesi, bu istasyonlar vasıtasıyla elektrik enerjisi tedariki ve bu istasyonların satış, kiralama ve benzeri yollarla devredilmesine ilişkin işlemleri ve işletmecilerin hak ve yükümlülüklerini belirlemek amacıyla “Elektrikli Araç Şarj İstasyonuna İlişkin Usul Ve Esaslar Taslağı” hazırlanmıştır.
- “Ulaşımında Enerji Verimliliğinin Arttırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”in revizyon çalışmaları Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığınca ilgili kurumların görüşü alınarak yapılmış ve hazırlanan taslak Yönetmelik Cumhurbaşkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğüne iletilmiştir.
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı-Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan “Yeşil Liman” başlıklı proje kapsamında, Türkiye’de faaliyet gösteren liman işletmelerinin, çevreye duyarlılıklarının en üst düzeye çıkarılması, standart hale getirilmesi, liman kalite yönetim sisteminin geliştirilmesi amacıyla yönelik olarak 11 adet liman “Yeşil Liman” kriterlerine uygun hale getirilmiş ve sertifikalandırılmıştır. 5 limanın daha sertifikalandırma çalışmaları devam etmektedir.
- 2018 yılında 132 km konvansiyonel demiryolu hattı yapılmış olup, toplam konvansiyonel demiryolu hattı 11.527 km’ye ulaşmıştır. 1.889 km’si yüksek hızlı tren, 1.480 km’si hızlı tren, 584 km’si konvansiyonel hat olmak üzere 3.953 km’lik hatta yapım çalışması devam etmektedir. 488 km’de ihale çalışmaları devam etmektedir. 2018 yılında toplam 1.334 km’lik hatta proje çalışması tamamlanmıştır. 6.806 km’de çalışmalar devam etmektedir.

Tarım Sektörü |

- 16 Mart 2018 tarih ve 30362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretim Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (Tebliğ No: 2018/16) ile; faaliyet konuları arasında bitkisel üretim veya küçükbaş, büyükbaş hayvancılık ve kanatlı üretimi (damızlık dahil)

konularından en az birisinin bulunması şartıyla üreticilere traktör alımlarında düşük faizli yatırım kredisi kullanabilme imkânı getirilmiştir. Ziraat Bankası tarafından yıllık %6 faiz oranı ile traktörün azami %75'ine denk gelecek tutarda kredi vermektedir. Alınacak ikinci el traktörlerde ise sekiz yaş ve altı olması şartı aranmaktadır.

- “T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği” kapsamında üreticilere modern basınçlı sulama ve ekipmanları konusunda düşük faizli yatırım kredisi kullanabilme imkânı getirilmiştir. Söz konusu krediler %0 faizli ve 5 yıl vade ile verilmektedir.
- Kırsal Kalkınma Destekleri Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesine ilişkin 2017/48 sayılı Tebliğ kapsamında yürütülen bireysel sulama hibe destekleri, 2018 yılında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü adına Tarım Reformu Genel Müdürlüğüne yürütülmüştür. 9.093 projeye, 199,6 Milyon TL hibe ödemesi yapılarak, 864.900 dekar alanda basınçlı sulama sistemlerinin kurulumu sağlanmıştır.
- Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) tarafından yürütülen arazi toplulaştırma projesi ile toplam 8,2 milyon hektar alanda toplulaştırma çalışmaları yapılmakta olup, 2018 yılında 496 bin hektar alanda toplulaştırma çalışmalarında tescil işlemleri tamamlanmıştır
- Devlet Su İşleri (DSİ) Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve TOB'un Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararıyla Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Nisan 2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Arazilerin tabii ve suni etkilerle bozulmasının ve parçalanmasının önlenmesi, parçalanmış arazilerde ise tabii özellikleri, kullanım bütünlüğü ve mülkiyet hakları gözetilerek birden fazla arazi parçasının birleştirilip ekonomik, ekolojik ve toplumsal yönden daha işlevsel yeni parsellerin oluşturulması ile köy ve arazi gelişim hizmetlerinin sağlanması amacıyla arazi toplulaştırması yetkisi DSİ'ye verilmiştir.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında “Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2017/22)” ile tarımsal üretime yönelik yapılacak yenilenebilir enerjilerden elektrik üretimine dayalı yatırımların, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan seraların yatırımlarına yönelik %50 hibe desteği (nakil hatları ve diğer bağlantı şebekeleri yatırımları hariç) getirilmiştir. Proje üst limiti 2 milyon TL olarak belirlenmiştir.
- Kırsal Kalkınma Destekleri kapsamında Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Programı kapsamında başvurular alınmış ve 182 adet proje Güneş Enerjili Sulama Sistemleri için hibe talebinde bulunulmuştur. 151 adet Güneş Enerjili Sistemi için hibe başvurusu uygun görülmüş olup, başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanması çalışmaları devam etmektedir.
- Tarım Reformu Genel Müdürlüğüne iş ve işlemleri yürütülen Jeotermal Kaynaklı Tarıma Dayalı İhtisas (Seracılık) Organize Sanayi Bölgelerinin kurulması devam etmektedir. Bu kapsamda 2018 Haziran ayı itibarıyla tüzel kişilik kazanmış olan 3 adet OSB bulunmaktadır.
- Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Projesi kapsamında bugüne kadar 291 adet yenilenebilir enerji kullanan sera yatırımına 80 milyon TL, 75 adet yenilenebilir enerji üretim yatırımına 43 milyon TL hibe verilmiştir.
- 2018 Yılı Ar-Ge Öncelikli Konuları arasında Toprak Su Kaynakları Ve Tarımsal Mekanizasyon başlığı altında "Kırsalda Kullanıma Yönelik Mobil/Sabit Hibrit Enerji Platformu Tasarımı Ve

Geliştirilmesi" konusu ile enerji verimliliğine yönelik projelerin desteklenmesi hedeflenmiştir. Başvurular alınmış olup değerlendirme süreci devam etmektedir.

- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından desteklenen projeler devam etmektedir. Ayrıca Ar-Ge Destek Programı çerçevesinde 2018 yılı öncelikli konular içerisinde açılan "Yağlı tohumlu ve yem bitkilerinde yerli çeşitlerin geliştirilmesi ve üretime kazandırılması" başlığı altında özellikle gıda amaçlı kullanılmayan ve biyodizele uygun yağlı tohumlu bitkiler için proje teklifleri alınmış olup değerlendirme süreci devam etmektedir.
- TOB, Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından enerji tüketimi envanter çalışması için ön çalışma yapılmıştır. Çalışma kapsamında, yılda toplam 9 bin ton üretim kapasitesine sahip 164 adet işletme incelenmiştir. Tesislerin yıllık yaklaşık 5 milyon kWh elektrik tüketimlerinin olduğu ortaya konmuştur.
- 160 balıkçılık tesisinin karada bulunduğu; tesislerin en büyük elektrik tüketim kalemlerinin pompalardan geldiği ortaya konmuştur. Sektörde kullanılan ekipman ve cihazlara yönelik enerji verimliliği kriterlerinin geliştirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

www.evced.gov.tr
info@enerji.gov.tr